

Михајло Пантић

ТРИ ПРИЧЕ О БЕЗИМЕНОЈ

Прва прича: Улица, кањон, дрво

Безимена гледа кроз прозор. Нигде људи, само пуста улица, у предвечерје. Живи сама, толико дуго да би се могло рећи одувек. Давно, врло давно, пре много година, отишли су они који су је донели на овај свет, једва да их памти, а и не труди се око тога, нема ништа од таквог памћења, чак се и бол повукла у дубину и ту трепери. Наспрам зграде у којој живи уздиже се друга зграда, иста као њена. Тамо су ролетне спуштене, навучене су завесе, нико још није упалио светло, тако да и та зграда, као и улица, изгледа пусто. Или би боље било рећи напуштено. Као да је неко, непознат, наредио општу евакуацију, и људи су, уколико их је било, одлучили да оду; можда су били приморани, можда су то учинили драге воље; ко зна, нема тог ко би то могао знати. Безимена само помишља да је тако, мада тако не мора бити. Једноставно, улица је пуста, она гледа кроз прозор, и живи сама. То су чињенице, све остало су њена умишљања и тлапња. Улица је налик кањону са равним литицама, високим онолико колико су високе зграде које су подигнуте уздуж ње; она се као река, протекла кроз тај кањон, под правим углом улива у другу улицу, попречну и много већу и шириу; улице су као капилари великог слива који творе њен град у којем, не одлазећи из њега никада и никуда, гледа на свет откад зна за себе.

То што Безимена живи сама није никаква посебност, толики људи овог света живе као она, издвојени, без икога свога, удаљени од других; толики људи гледају кроз прозор у предвечерје и виде то што виде: нечији поглед досеже најдаљу даљину, неко зури у блиски насупротни зид, неко у зграду са друге стране улице и ту се нема шта посебно рећи, напосто је тако како јесте. Неки су одлучили да им је најбоље да самују, неки су осуђени на то, стицаји околности су непредвидљиви...

И Безимена самује, и то јој не пада тешко. У ствари, не мисли о томе, мисли о свему другом, онако како јој долази по вољи тих мисли, а не по њеној, мисли имају свој ток, непредвидљив. Безимена им се препушта, чекајући их као неминовност на коју и када би хтела никако не може да утиче. Мисли су мисли, свеједно да ли су њене или нечије друге, од оних што су до ње допрле недокучивим путевима. Не, ту није реч о сећању, Безимена одбија да се сећа и кад год јој се јави нека слика из минулог времена она је брзо уклања, научила је како се од тога треба бранити, јер све чега би се евентуално сећала буди у њој бол и неспокојство, што јој, одавно је то схватила, никако није потребно. Потребан јој је мир, потребне су јој мисли које не доживљава као терет или казну, већ као блаженство чистог, ничим уплахиреног постојања. Живи сама, гледа кроз прозор на пуну улицу, и то јој је довољно. Истина, сваког дана у исти час она излази из своје зграде, и улицом у којој станује одлази до оне друге, веће и шире улице у коју се њена улива. Тамо, међу људима са којима размени понеку неопходну реч, покупује шта јој треба, а не треба јој много, и врати се дому и сопственим мислима.

Понекад, само понекад, у повратку, пре него што уђе у своју улицу, загрли једно велико дрво на раскрсници. У њеној улици нема стабала, улица зјапи као кањон, и на другом крају опет излази из једне друге улице у коју Безимена никада не иде, не зна шта би тамо тражила. Отуда повремено, док се враћа у свој стан, чује хук и звоњаву која се њеном улицом простире као ехо; то долази, свакако, од неких других, њој незнатих људи. Они који су је донели на овај свет оставили су јој довољно да може да не ради ништа друго него да једноставно живи, препуштенанесећању. Сећања су за њу сасвим сувишна. Некако је било, у реду, било је, и сада с тим што јој се некада збивало не би знала шта да чини. Било је и прошло, и остало је само једно ништа, непроменљиво и залеђено, и тако треба да буде, до последњег даха. Нема потребе оживљавати промашене љубави и заблуде, нека усахну сасвим или остану у вечитом леду, њој је свеједно. Само да је то не дотиче, јер сваки пут када је дотакне, мимо њене воље, озледи је, и не би о томе да мисли; сто пута јој је лакше са мислима које немају јасно порекло, које долазе ниоткуда, као да падају из ведрa или облачног неба. Безимена више воли облаке, они наткрију кањон њене улице и утишају хук што долази са друге стране, из њој непознатог предела, јер, речено је, никада тамо није ишла, ето тако, није, можда из страха да се не изгуби или залута у градском бескрају.

Можда, или баш зато, јер нема људи без страха.

Тај хук, по ведром дану, ремети њене мисли док у предвечерје стоји и гледа кроз прозор, не очекујући никога и не чинећи ништа осим тога што гледа и види то што види, улицу-кањон и насупротну зграду, урођена у сопствени живот, ту где јесте, где су је оставили они који су је донели на овај свет. Давно, врло давно, пре неколико дана, враћајући се из свог редовног изласка, поред оног једног дрвета које осећа као најближе биће, свакако ближе од људи, пронашла је распарену ципелу, одбачену или изгубљену, покупила ју је, у први мах не знајући шта би с њом. Али ју је ипак узела. Није је обула, већ погледом је, сагињући се по њу, знала да савршено пристаје њеној ноzi. И по приспећу у стан нека изненадна, недохватна мисао рекла јој је да се поједини предмети најбоље чувају тако што се обложе шећером и она је тако учинила са том ципелом, гле подударности, њеног броја. Потом ју је склонила на сеновито место, у последњу ладицу старе комоде, препуне што њених ствари и успомена, што оних који су је донели на овај свет, а у које, у те ствари и успомене, никада није ни завирила, јер би се, знала је, тада у њој пробудило сећање, пуно ожиљака, непотребних и увек болних. Потиснула је ту бол, најдубље што је могла, мада такве боли никада стварно не престају. И јаве се, као и сећање, када се њима хоће, тешко их је сметнути с ума.

Зато је боље да сама, у предвечерје, гледа кроз прозор и да пусти мислима нека се јате и нека пролазе, као облаци, као птице.

Неко звони на њеним вратима. Безимена се не помера. Неко опет звони, упоран је. Безимена и даље гледа на пуну улицу. Још једно звоно, кратко, као јецај...

Неће отворити.

Друга прича: У несаници

Безимена пати од несанице. Ништа ту није необично, па шта, толики људи не могу да потону у сан, траже разне медицине за ту своју тегобу, али мало од тога помаже. Преврћу се, устају, ходају ноћу, пиље у плафон или у зид, грле јастук, притискају запешћа, ту су наводно тачке које помажу да се „убије око” и преда Хипносу. Неко, опет, покушава да чита или да дубоко дише, али несаница није будно стање већ лебдеће мисли, без усредсређености, чисто снатрење у ишчекивању да најзад сване и да се закотрља још један дан који некако треба преживети, уморно и ненаспавано.

Безимена, такође, када успе да се превари и одспава сат или два, ако је то спавање, а не плитко бунило, не памти снове, тек понеку слику која изветри врло брзо. Потом устаје, умива се усред ноћи, седа на постељу, празну, одавно охлађену од загрљаја и близине других тела, која су сада ко зна где, у другим постелима, и препушта се покушају да себи објасни зашто је остала сама, изван света. Те мисли, израсле из несанице је опседају, одлазе али се упорно враћају, за разлику од оних непредвидљивих којима се одаје преко дана, када, не знајући шта би друго, проверава да ли је она никад обувена ушећерена ципела на сигурном. Јесте. Живот је чиста стихија, мисли Безимена у глуво доба, њено време минуло је онако како се њему хтело, а не како је она желела, ако уопште зна шта је желела, јер се давала тој стихији не размишљајући о томе да ће се једном пред њом отворити празнина, она коначна празнина коју нарочито осећа кад зацари мрак, док узалудно покушава да заспи. И седи тако на ивици свог кревета, негрљена, и пита се, без одговора, зашто никада није успела да буде повезана, да припада неком или нечему. Огрезла је у самоћи која јој не говори ништа, ни о себи ни о другоме; у несаници су изгубљене све границе и ноћне мисли су немоћне да им се приближе. Тако је како је, осим што чине да Безимена себе осећа као неког другог, непознатог, који у њој рађа зебњу, и плаши је да ће тако усамљена склизнути с ума и таква дочекати крај. Сви њени губици, а било их је много, ненадокнадиви су, она то зна и утвара себи да је помирена с тим.

Али...

Понекад, ретко, учини јој се да ипак наилази дремеж, но то траје кратко, као дах. Све што је могла да добије није добила, и због тога јој није нимало жао, јер се није ни посебно трудила; сви други који су улазили у њен простор и делили с њом постељу чинили су шта год им је падало на памет и напуштали је, говорећи најразличитије глупости, неспремни да се суоче са собом, и да се увере у оно што заиста јесу, рањени као и сама Безимена – у немоћи и безизлазу људи почињу да рањавају друге. Ти ожиљци никада не зарастају, мисли Безимена, али опет би, мада у то није сигурна, поновила исто; можда, хм, можда би ипак требало, уверава себе и даље, упркос опечености искуством, искористити сваку могућност да се буде са било ким. Боље је то него остати сам, заривене главе, са грињама у свом јастуку, у зјапу несанице, док понор сна одбија да се отвори...

У малом прозору свитнула је прва светлост. Ускоро ће сванути, потом ће доћи јутро, подне, предвечерје, и нова ноћ, са несаницом. Ушећерена, ниједном обувена ципела остаће да тихује на тајном месту. Никада се, ах, никада, не зна када ће се појавити неко ко ће у рукама имати њену парџакињу.

Трећа прича: Облаци, птице

Наилазили су јој понекад такви дани. У њима се Безимена осећала као неко други, што, право говорећи, и није ништа посебно, нема човека који се некада није осећао као гост у сопственом обличју. Споља је, наизглед, све у реду, али изнутра, као црв у камену, да, да, у камену, не у дрвету или јабуци, дуби нека друга приказа, тешко је рећи да је туђа, јер је све једнако ту, у знаном простору, али не ни сасвим позната, а још мање своја сопствена. Ликови се у човеку умножавају, и она је, Безимена, мада испрва са чуђењем и отпором, постепено, с временом, научила да препознаје такве дане у којима се указивала себи као не баш своја, осматрана са растојања. И њен свакидашњи живот, уобичајен, ни по чему изразит, тако је, удвојен, ипак постајао довољно вредан, некако дубљи и смисленији. А то није мало. У тим данима најпре се одавала упознавању тог другог лика у себи, ни свог ни туђег, ослушкивала га и потом се препуштала мислима да иду где им се хоће, сва у нади, или је стрепња боља реч, да ли ће јој оне донети нешто када се врате.

Но, доносили су јој, свакако, пре него што је напусте, много тога, непредвидљивог. Једном се, гледајући у облаке, сетила песме у којој њен бивши љубавник – један од многих, прошавших, а притом песник, од оних чије се речи увлаче под кожу, и тако се и примају, тактилно – говори о томе како је лепо бити облак, дођеш и прођеш, и одозго гледаш птицу која ради исто што и он, тај облак, без намере да га опонаша...

И њене су мисли биле такве, долазиле су и одлазиле, неспремне да остану, а можда ни да се врате. Нико не може ни претпоставити о чему ће мислити у наредних неколико секунди, некмоли у данима, месецима и годинама који стоје испред њега, свеједно колико да их има...

Једном јој је, тако, наишла мисао о томе да је Пепељуга. Ко би знао зашто, има ли таквог? Можда – треба још једном рећи можда – зато што су све њене љубави остале иза ње, згасле, раствориле се у сећању и у времену, и више није имала ништа осим тих својих мисли, нестварних и несталних, махом пролазних као облак или птица. Да, имала је још само те мисли, које навиру са руба памћења, однекуд надомак заборавља, без снаге да заиста сиђу у стварност, па је тако видела себе као Пепељугу која више никога не очекује, али за сваки случај, јер случај је случај, и није ни у чијој власти, чува једну ципелу, ону коју је пронашла испод усамљеног градског дрвета, без парњакиње. Безимена ју је сама потопила у прокључали шећер, размишљајући потом да ли ће ту ципелу икада обути и са њом изаћи на кишу, или ће наставити да је чува на сеновитом, скровитом месту, сигурном од топљења, кријући од себе да ће јој можда, опет то можда, неким чудом затребати... И тако је, кад год би изашла из стана, наставила да гаца по уличним локвама у полураспаднутим кућним папучама, налик лунатику, не знајући баш увек куда се запутила, са мислима које одлазе...

Као облаци, као птице...

Без намере да се врате.